

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет інформаційних технологій та управління
Кафедра фінансів та економіки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОХОДЖЕННЯ
ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

для студентів

спеціальності	<u>072 Фінанси, банківська справа та страхування</u>
освітнього рівня	<u>першого (бакалаврського)</u>
освітньої програми	<u>072.00.01 Фінанси і кредит</u>

Розробники:

Васечко Л. І., к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки, Факультет інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка

Сосновська О.О., доктор економічних наук, доцент, заступник завідувача кафедри фінансів та економіки, Факультет інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка.

Краус Н.М., доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки Факультету інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка.

1. Опис практики

Найменування показників	Характеристика практики за формами навчання
	денна
Вид практики	виробнича (переддипломна)
Загальний обсяг кредитів / годин	22,5/675
Курс	4
Семестр	8
Кількість змістових компонентів з розподілом	6
Обсяг кредитів	22,5
Обсяг годин	675
Тривалість (у тижнях)	15
Форма семестрового контролю	залік

2. Бази практики

Практична підготовка студентів спрямована на оволодіння студентами системою професійних вмінь і навичок, а також первинним досвідом професійної діяльності є складовою частиною освітнього процесу і має сприяти саморозвитку студента.

Переддипломну виробничу практику студенти проходять у бюджетних організаціях, фінансових і кредитних установах (банках, кредитних спілках, довірчих товариствах, лізингових і страхових компаніях, інститутах спільного інвестування, недержавних пенсійних фондах і ін.), на стабільно функціонуючих підприємствах різних сфер діяльності, форм власності, організаційно-правових форм, їх об'єднаннях; інфраструктурних ланках ринку цінних паперів (біржах, брокерських конторах тощо), відділеннях Агентства з питань банкрутства, Пенсійного фонду України, податкових інституціях України та на інших об'єктах, які можуть забезпечити виконання програми виробничої практики та надати необхідну інформацію для виконання магістерської роботи.

Бази практики повинні відповідати вимогам переддипломної бакалаврської виробничої програми підготовки фахівців. Вони визначаються на основі попередньої роботи кафедри щодо вивчення можливостей підприємств (організацій, установ). За матеріалами бази практики терміном не менше трьох останніх років виконуються кваліфікаційні бакалаврські роботи.

Місце проходження практики визначає кафедра фінансів та економіки спільно з відділом практики відповідно до основних вимог підготовки фахівців та на підставі договорів між установою, що є базою практики та Київським університетом ім. Бориса Грінченка.

3. Мета та завдання практики

Мета виробничої переддипломної практики – розширення, поглиблення, систематизування та закріплення практичних навичок і вмінь студентів, необхідних для майбутньої фахової діяльності за допомогою практичного виконання (або участі у виконанні) професійних фінансових завдань; набути фахових компетентностей шляхом закріплення та поглиблення теоретичних знань з організації фінансів і правової діяльності, розвиток науково-дослідної роботи студентів; збір і аналіз інформації, необхідної для виконання випускної кваліфікаційної роботи бакалавра.

Для успіху поставленої мети переддипломна виробнича практика студентів спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування освітньої програми 072.00.01 Фінанси і кредит є невіддільною часткою підготовки за освітнім рівнем «бакалавр» і проводиться на академічній та науково-методичній базі Київського університету імені Бориса Грінченка і.

Завдання переддипломної виробничої практики:

- ознайомлення з використанням сучасних інформаційних технологій в організації фінансової діяльності;
- участь у підготовці матеріалів студентами, спільно з фахівцями фінансових і податкових служб, відповідно до функцій підрозділів, де студенти перебувають на практиці;
- здобутки вмій і навичок за напрямками майбутньої професійної діяльності при вирішенні науково-практичних, інформаційно-пошукових і інших завдань;
- засвоєння методів і способів нарахування податків, зборів, соціальних внесків, процедури сплати та контролю за податковими платежами;
- набуття необхідних навичок і освоєння методів складання фінансових планів;
- набуття досвіду розробки пропозицій щодо поліпшення діяльності та фінансового оздоровлення підприємства (організації, установи);
- самостійна реалізація усіх видів розрахунків, планових, аналітичних і звітних робіт, що входять до обов'язків фінансового менеджера, з наступним формуванням кваліфікованих висновків і підготовкою відповідних управлінських рішень.

Завдання полягає у формуванні наступних компетентностей:

Загальні компетентності

- ЗК-1 *Комплексне розв'язання проблем:*** розуміння поставленої задачі; здатність проникати в суть явища, проблеми, завдання, виявляти характерні ознаки, суттєві риси та взаємозв'язки, проводити аналогії, узагальнювати; володіння системним, цілісним підходом до аналізу й оцінки ситуації та вирішення проблеми
- ЗК-2 *Креативність та гнучкість мислення:*** здатність породжувати нових ідей, придумувати та знаходити нетрадиційні рішення, набуття гнучкості мислення, відкритого для застосування набутих економічних знань для вирішення стратегічних та поточних завдань економічного розвитку підприємства, а також для застосування набутих економічних знань у повсякденному житті.
- ЗК-3 *Управлінські навички.*** Спроможність організовувати власну діяльність та ефективно управляти часом; здатність здійснювати лідерські функції в колективі задля досягнення спільної мети; здатність розробляти та управляти проектами, ставити цілі, приймати і втілювати рішення.
- ЗК-4 *Координація дій з іншими:*** здатність виконувати роботу в команді, включаючи здатність взаємодії із колегами та виконання обов'язкової роботи в установлені терміни.
- ЗК-5 *Взаємодія, ведення перемовин:*** здатність ефективно спілкуватися, надавати складну комплексну інформацію у стислій формі усно та/або письмово із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та відповідною діловою мовою у тому числі іноземною.
- ЗК-6 *Орієнтація на високий результат.*** Внутрішня потреба виконувати роботу якісно; здатність планувати етапи та хід виконуваної роботи, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, представляти результати роботи й обґрунтовувати запропоновані рішення на сучасному науково-технічному й професійному рівні.
- ЗК-7 *Навички популяризації:*** здатність спілкуватися із неспеціалістами, включаючи формування навичок до викладання. Спроможність орієнтуватися у різних поглядах на проблему та шляхи її розв'язання,

аналізувати й осмислювати отриманий розв'язок, переконливо його представляти.

ЗК-8 Громадянська позиція. Розуміння закономірностей суспільно-політичного, культурного та економічного розвитку України у світовому співтоваристві, усвідомлення своєї професійної, соціальної, громадянської ролі у цих процесах; усвідомлення особистої відповідальності за колектив, до якого належиш, долю своєї країни.

Фахові компетентності

ФК-1 Глибокі професійні знання: Здатність продемонструвати знання особливостей поведінки підприємства як виробничо-ринкової системи на ринку, характер зміни параметрів виробничої функції у короткостроковому та довгостроковому періодах; вміння прогнозувати на основі стандартних теоретичних і економетричних моделей поведінку економічних агентів, розвиток економічних процесів і явищ на мікро- і макрорівні.

ФК-2 Прийняття рішень: здатність зрозуміти проблему або завдання; вміння розглянути та застосувати традиційні та нетрадиційні підходи до їх вирішення, обрати та обґрунтувати оптимальне рішення.**ФК-3** Моделювання. Здатність використовувати сучасні методи і моделі в системі фінансової діагностики та фінансового прогнозування діяльності суб'єктів підприємництва.

ФК-3 Управління людьми: здатність до формування колективу та забезпечення його ефективного функціонування, з використанням неформальних методів управління; Здатність продемонструвати спеціальні знання і навички з організаційного проектування, функціонального управління підрозділами підприємств різних форм власності, виробничого і підприємницького менеджменту.

ФК-4 Інформаційні навички: здатність здійснювати роботу з інформацією фінансово-правового характеру для прийняття необхідних рішень; вміння використовувати інформаційні технології у фінансах для виконання практичних завдань у галузі професійної діяльності.

ФК-5 Обчислювальна культура. Володіння сучасними методами збору, обробки та аналізу економічних і соціальних даних; сучасними методиками розрахунку та аналізу соціально-економічних показників, що характеризують економічні процеси та явища на мікро- і макрорівнях.

ФК-6 Культура економіки: здатність пояснити широкий діапазон фінансово-економічних процесів, які відбуваються на підприємстві та в країні.

ФК-7 Здатність до навчання та дослідницькі навички: здатність до самонавчання та самовдосконалення; викладання фінансових дисциплін у навчальних закладах; спроможність обґрунтовувати тематику і плани (проекти) наукових досліджень; здатність до проведення наукових досліджень.

4. Результати навчання за переддипломною виробничою практикою

Переддипломна виробнича практика є важливим етапом у підготовці спеціалістів вищої кваліфікації та продовженням навчального процесу в умовах конкретного підприємства чи фінансової установи. Головна її ціль – набуття практичних навичок з організації фінансів і правової діяльності, закріплення та поглиблення теоретичних знань, розвиток науково-дослідної роботи студентів.

В результаті проходження переддипломної практики студент повинен **знати:**

- особливості та закономірності, що виникають у сфері фінансових відносин держави, господарств і населення, а також шляхи їх застосування у практичній діяльності;
- законодавчу і нормативну бази, що регулюють діяльність даних структурних підрозділів;
- організаційну та управлінську структури закладів і установ;

- форми і методи організації фінансових відносин, здійснення розрахунків, оподаткування, кредитування, страхування та інвестування підприємств;
- специфіку роботи фінансових підрозділів та роль фінансиста на виробництві, його обов'язки та функції;
- цілі, завдання, зміст і специфіку фінансової роботи підприємств різних форм власності, виду діяльності та галузевої приналежності;
- особливості складання кошторисів (фінансових планів) та фінансової звітності, що є характерними для даного закладу;
- порядок складання та затвердження основних фінансових документів підприємств.

уміти:

- застосовувати сучасні інформаційні та комп'ютерні технології;
- розробляти фінансові плани;
- прогнозувати видатки і відрахування;
- застосовувати показники статистичної та фінансової звітності щодо прийняття фінансових рішень;
- проводити аналіз фінансової діяльності закладів та установ;
- здійснювати фінансовий контроль за відносинами підприємства з комерційними банками щодо відкриття рахунків, їх розрахунковокасового обслуговування, відкриття депозитів та отримання кредитів;
- розраховувати показники фінансового стану підприємств і здійснювати їх оцінку; планувати роботу і проводити конкретні заходи щодо поліпшення фінансового стану підприємств;
- складати розрахункові документи, податкові декларації, кошториси, бюджети, фінансові плани та прогнози; здійснювати контроль за системою оподаткування підприємств та установ;
- узагальнювати знання та навички, набуті під час проходження практики

та досягти наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН-3-1 Знання та розуміння законодавчих та нормативно-правових актів, що регламентують виробничо-господарську та фінансово-економічну діяльність, податкове законодавство, ділове та комерційне право.

ПРН-3-3 Знання та розуміння особливостей фінансової діяльності та внутрішніх і зовнішніх фінансових відносин підприємств; принципів і методів фінансового аналізу та фінансового планування на підприємствах.

ПРН-3-4 Знання бухгалтерського обліку, порядку складання фінансової звітності, аналізу господарської діяльності, аудиту, вітчизняних та міжнародних стандартів фінансової звітності.

ПРН-3-5 Знання основ організації банківської справи, банківських операцій (в тому числі біржових та валютних) та їх проведення.

ПРН-3-6 Знання та розуміння фінансових основ страхової діяльності, структури страхового тарифу, порядок формування та розміщення страхових резервів, методи оцінки платоспроможності страхової компанії та умови забезпечення фінансової стійкості страховиків.

ПРН-У-1 Уміння застосування економіко-математичних методів, які використовуються в сфері обґрунтування фінансових рішень.

ПРН-У-2 Здійснення роботи з інформацією фінансово-правового характеру для прийняття необхідних рішень; уміння використовувати інформаційні технології у фінансах для виконання практичних завдань у галузі професійної діяльності.

ПРН-У-3 Уміння складати бухгалтерську та оперативну звітність, обчислювати показники господарсько-фінансової діяльності підприємства, організації та установи.

ПРН-У-4 Здатність виявлення і розуміння змін, які відбуваються на фінансових ринках.

ПРН-У-5 Здійснення фінансового контролю за відносинами підприємства з комерційними банками щодо відкриття рахунків, здійснення їх розрахунково-касового обслуговування, відкриття депозитів і отримання кредитів.

ПРН-У-6 Уміння підготувати та укласти договір страхування з основних видів особистого, майнового страхування, страхування відповідальності.

ПРН-У-7 Уміння здійснення операцій на фондовому ринку, інвестицій у цінні папери, трастових, лізингових, факторингових та фінансових операцій з іпотекою.

ПРН-У-8 Здатність пояснити широкий діапазон фінансово-економічних процесів, які відбуваються на підприємстві та в країні.

ПРН-У-9 Здатність з'ясувати істотні обліково-аудиторські дані, що впливають на ефективність прийнятих управлінських та інвестиційних рішень.

ПРН-У-10 здатність аналізувати корпоративну та банківську інформацію, а також біржову інформацію.

ПРН-У-11 Здатність розробляти оптимальну структуру інвестиційного портфеля.

ПРН-У-12 Здатність аналізувати прості та складні похідні фінансові інструменти.

ПРН-У-13 Здатність аналізувати боргові фінансові інструменти та структурувати власний капітал.

ПРН-У-14 Здатність аналізувати фінансові, кредитні та операційні ризики, обирати оптимальні способи управління ризиками.

ПРН-У-15 Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички у сфері державних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання, міжнародних фінансів та фінансового ринку для прийняття оптимальних управлінських рішень у сфері фінансів і кредиту.

5. Структура практики

Етапи проходження практики та види діяльності студентів	Розподіл годин між видами робіт
1. Організаційний етап	
Участь в установчій конференції.	2
Ознайомлення з програмою, завданнями, формами звітності з практики	8
Розробка індивідуального плану проходження практики	10
Вивчення нормативної бази, структури і основних напрямів діяльності бази практики.	20
Разом	40
2. Ознайомчий етап	
Ознайомлення з юридичним статусом підприємства, його місією і структурною побудовою	30
Аналіз основних техніко-економічних та фінансових показників	40
Виявлення стадії життєвого циклу підприємства та існуючі проблеми господарювання або посередницької комерційної діяльності	30
Разом	100
3. Професійно-функціональний етап	
Виконання професійних обов'язків бакалавром на первинних посадах у фінансових службах підприємств і на інших робочих місцях, що забезпечують виконання фінансових операцій	175
Разом	175

4. Науково-аналітичний етап	
Виконання завдань, пов'язаних з операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства (організації, установи)	130
Разом	130
5. Проектно-інноваційний етап	
Визначення основних проблем підприємства (організації, установи) за обраною темою дослідження в бакалаврській роботі та виконання індивідуального завдання	25
Здійснення конкретних розрахунків, за результатами операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства (організації, установи), що матимуть практичну значимість для суб'єкта господарювання	95
Формування пропозицій та формулювання шляхів покращення діяльності обраного підприємства (організації, установи) – бази практики)	70
Визначення можливості та ступеня впровадження сформульованих пропозицій	10
Разом	200
6. Завершувальний етап	
Підготовка до захисту і захист звітних матеріалів про проходження практики	30
Разом	30
Усього	675

6. Зміст практики

6.1. Зміст переддипломної виробничої практики на підприємствах і інших базах практики.

Переддипломну виробничу практику можна поділити на певні етапи (організаційний, ознайомчий, професійно-функціональний, науково-аналітичний, проектно-інноваційний, заключний), що дозволяє планувати її проходження, тобто передбачає встановлення своїх завдань для кожного етапу, а також дає можливість контролювати та оцінювати порядок проходження практики і, якщо необхідно, коригувати його.

Організаційний етап практики включає в себе участь бакалавра в установчій конференції, його ознайомленні з програмою, завданнями, формами звітності з практики. Потім під керівництвом наукового керівника студент має розробити індивідуальний план проходження практики. Також на цьому ознайомчому етапі ним вивчається нормативна база, структура та основні напрями діяльності бази практики.

Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає від 18 років і старше – не більше 40 годин на тиждень (ст. 50 в редакції Закону № 871-12 від 20.03.91, із змінами, внесеними Законом № 3610-12 від 17.11.93).

Акцентуємо увагу, що перед початком практики студент має отримати: програму практики, індивідуальне завдання, щоденник з практики.

Перед відбуттям на практику студент має пройти на кафедрі інструктаж з техніки безпеки і охорони праці.

Ознайомчий етап стосується вивчення суб'єкта господарювання, організації, установи. Студенту-практиканту необхідно ознайомитись із юридичним статусом підприємства, його місією і структурною побудовою, дізнатись про важливі минулі та заплановані події у житті підприємства, його партнерські зв'язки та позиції на відповідному сегменті ринку, проаналізувати основні техніко-економічні та фінансові показники, виявити стадію життєвого

циклу підприємства й існуючі проблеми господарювання або посередницької комерційної діяльності.

Юридичний статус підприємства включає опис таких елементів: повна та скорочена назва підприємства; юридична адреса; номер і дата державної реєстрації; форма власності; організаційно-правова форма; установчі документи; розмір статутного капіталу, а для акціонерних товариств – також види, кількість і вартість акцій; перелік засновників і розмір їх часток у статутному капіталі; наявність філій, представництв, відділень і короткі відомості про них тощо.

Місію характеризують цілі, види діяльності та продукція підприємства, послуги й роботи, що ним виконуються. Описуючи *структуру підприємства*, необхідно вказати тип виробничої (комерційної) структури, а також зазначити: виробничі підрозділи (основне та допоміжне виробництво, складське господарство, ремонтна база, транспортні служби й інші); підсобне виробництво; потужність підприємства; виробничі площі; площу земельної ділянки; майнові комплекси, що мають повну господарську самостійність, та ін.

Необхідно також коротко охарактеризувати організаційну *структуру управління*.

Надаючи аналогічні характеристики іншим базам практики, слід також обов'язково враховувати їх юридичний статус, організаційно-правову форму та форму власності, призначення і порядок створення, види та зміст передбачених установчими документами функцій і послуг, структурну побудову й організацію управління. Такі дані суттєво відрізняються у державних органах управління, відділеннях Пенсійного фонду України; органах Державної податкової служби, бюджетних організаціях, фінансових і кредитних установах, інших фінансових посередниках, зокрема у лізингових і страхових компаніях, недержавних пенсійних фондах, інститутах спільного інвестування, інфраструктурних ланках ринку цінних паперів, відділеннях Агентства з питань банкрутства та на інших об'єктах, які можуть забезпечити виконання програми практики.

Техніко-економічні і фінансові показники діяльності підприємства необхідно навести в табличній формі за три останніх роки з послідовним абсолютним і відносним порівнянням кінцевих результатів кожного звітного року з базовими показниками за попередній період протягом аналізованого періоду, тобто методом ланцюгових підстановок. При цьому рекомендується виділяти такі блоки показників:

1. Майно підприємства.
2. Фінансові ресурси підприємства.
3. Персонал підприємства.
4. Випуск продукції у натуральних одиницях і вартісних показниках.
5. Продуктивність та оплата праці.
6. Фінансові результати діяльності.
7. Ліквідність, платоспроможність.
8. Фінансова стійкість і стабільність.
9. Ділова активність.
10. Рентабельність підприємства.
11. Показники активності підприємства на ринку цінних паперів.

Виконання ознайомчого етапу та відображення його у звіті про проходження виробничої магістерської практики є обов'язковим.

Професійно-функціональний етап пов'язаний із виконанням професійних обов'язків діяльності магістра на первинних посадах у фінансових службах підприємств і на інших робочих місцях, що забезпечують виконання фінансових операцій (за умови відповідного наказу керівництва бази практики). Якщо студент проходить практику дублером, то він виконує доручені йому професійні завдання та обов'язки (або бере участь у їх виконанні). *Фіксація цього етапу в звіті про проходження практики є доцільним, якщо студент дійсно виконував делеговані йому професійні повноваження.*

Науково-аналітичний етап, у свою чергу, поділяється на виконання завдань, пов'язаних із операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю підприємства. За кожним видом діяльності підприємства практикант повинен виконати одне (за необхідності два) завдання,

зміст якого визначається науковим керівником магістерської роботи. На цьому ж етапі поглиблюється аналіз фінансового стану підприємства та виконується *індивідуальне завдання* наукового керівника, яке, як правило, пов'язане з написанням магістерської роботи. Оскільки науково-аналітичний етап органічно поєднується із змістом магістерської роботи, він виконується і відображається у звіті *в обсязі, погодженому з науковим керівником, залежно від теми та структури магістерського дослідження та специфіки діяльності бази практики.*

Завдання, пов'язані з операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства

- Провести *SWOT*-аналіз підприємства.
- Оцінити санаційну спроможність підприємства.
- Охарактеризувати систему оподаткування підприємства.
- Оцінити правильність та своєчасність розрахунків суб'єкта господарювання із бюджетами всіх рівнів, наявність випадків застосування штрафних санкцій.
- Проаналізувати фінансові результати діяльності підприємства.
- Проаналізувати практику вирішення господарських спорів підприємством.
- Провести порівняльний аналіз вибраних параметрів досліджуваного підприємства з аналогічними характеристиками підприємств-конкурентів.
- Оцінити ефективність управління оборотними активами підприємства.
- Проаналізувати джерела фінансування оборотних активів.
- Проаналізувати основні засоби та амортизаційну політику підприємства, порівняти різні методи нарахування амортизації
- Проаналізувати форми розрахунків із контрагентами.
- Проаналізувати стан розрахунково-платіжної дисципліни на підприємстві.
- Оцінити рівень страхового захисту підприємства.
- Оцінити ймовірність банкрутства підприємства.
- Провести аналіз безбитковості підприємства.
- Проаналізувати практику застосування векселів підприємством
- Визначити та проаналізувати фактори, що впливають на прибуток від операційної діяльності підприємства.
- Провести аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості.
- Провести аналіз грошових потоків підприємства.
- Проаналізувати склад і структуру поточних витрат підприємства.
- Проаналізувати слабкі місця та виявити основні проблеми підприємства.
- Провести аналіз ефективності фінансових вкладень.
- Проаналізувати ефективність формування та управління портфелем цінних паперів на підприємстві.
- Проаналізувати можливості залучення іноземних інвестицій на підприємство.
- Проаналізувати можливості впровадження сучасних інформаційних технологій у інвестиційну діяльність підприємства.
- Дати характеристику інвестиційної діяльності підприємства.
- Оцінити власну інвестиційну привабливість підприємства.
- Провести аналіз фактичної ефективності реальних інвестиційних проектів, реалізованих на підприємстві.
- Проаналізувати можливості продажу зайвого майна або здачі його в оренду.
- Визначити й оцінити інвестиційні ризики конкретних інвестиційних операцій на підприємстві, ефективність заходів щодо їх зменшення.
- Провести аналіз фінансового забезпечення інвестицій підприємства.
- Проаналізувати практику взаємовідносин суб'єкта господарювання з професійними учасниками ринку цінних паперів.
- Проаналізувати ефективність реалізації інвестиційного проекту.
- Провести аналіз чутливості інвестиційних проектів.
- Проаналізувати майновий стан підприємства.
- Вивчити види фінансової діяльності, що здійснюються на підприємстві.

- Провести аудит позичкового капіталу та кредиторської заборгованості.
- Проаналізувати практику використання векселів підприємством.
- Оцінити ефективність користування підприємством комерційним кредитом.
- Ознайомитись із діяльністю підприємства щодо оцінки та переоцінки майна.
- Ознайомитись із фінансовою діяльністю у сфері зовнішньоекономічних відносин підприємства.
- Проаналізувати систему фінансового забезпечення підприємства й основні напрямки використання фінансових ресурсів.
- Оцінити ефективність управління власним капіталом підприємства: проаналізувати формування власних фінансових ресурсів за попередні роки; оцінити фактичну вартість власного капіталу; оптимізувати структуру власного капіталу.
- Розкрити порядок формування, збільшення (зменшення) статутного капіталу підприємства.
- Проаналізувати дивідендну політику підприємства, порядок нарахування та форми виплати дивідендів.
- Оцінити кредитоспроможність підприємства.
- Визначити потребу підприємства у позичкових коштах.
- Проаналізувати лізингові та факторингові операції підприємства.
- Описати емісійну політику підприємства щодо випуску акцій.
- Оцінити ефективність управління позичковим капіталом підприємства: оцінити політику підприємства щодо залучення позичкових коштів; оцінити вартість залучення позичкових коштів і середньозважену вартість усього капіталу.

Проектно-інноваційний етап. Студенти виконують одне – два визначених керівником практики завдання з перелічених нижче.

Пропозиції студента повинні супроводжуватись конкретними розрахунками й обов'язково мати практичну значимість для підприємства.

- Розробити політику формування власних фінансових ресурсів підприємства.
- Розробити політику залучення банківського кредиту.
- Визначити потребу підприємства в капіталі.
- Проаналізувати можливості використання підприємством фінансового лізингу.
- Розробити план фінансового оздоровлення підприємства (санації).
- Запропонувати заходи щодо поліпшення фінансової стійкості підприємства.
- Запропонувати заходи щодо оптимізації складу витрат, формування ефективних джерел їх фінансування, здійснення контролю за ходом усіх стадій планування витрат.
- Скласти фінансовий план підприємства.
- Розробити оперативну програму, спрямовану на покриття поточних збитків, відновлення платоспроможності та ліквідності підприємства.
- Розробити пропозиції щодо можливої диверсифікації виробництва.
- Розробити політику управління дебіторською заборгованістю.
- Розробити політику управління запасами підприємства.
- Скласти прогнозний баланс підприємства, звіти про фінансові результати та рух грошових коштів.
- Скласти бюджет з операційної діяльності підприємства на квартал.
- Розробити концепцію фінансової стратегії розвитку підприємства з урахуванням його ринкової вартості.
- Розробити пропозиції щодо покращення комерційного використання нерухомості.
- Проаналізувати можливості застосування елементів контролінгу на підприємстві.
- Скласти бюджет з фінансової діяльності підприємства квартал.
- Скласти капітальний бюджет на квартал.
- Розробити пропозиції щодо зменшення фінансового ризику господарювання.
- Запропонувати способи підвищення цінності (вартості) підприємства за рахунок інвестиційної діяльності.

- Розробити пропозиції щодо збільшення вхідних грошових потоків підприємства.
- Розробити план заходів щодо відновлення прибутковості та конкурентоспроможності підприємства у довгостроковому періоді.
- Розробити план реструктуризації підприємства.
- Скласти платіжний календар за окремими видами руху грошових коштів на місяць.
- Скласти платіжний календар підприємства в цілому на місяць.
- Розробити пропозиції щодо оптимізації джерел фінансування.
- Розробити пропозиції щодо зменшення вихідних грошових потоків підприємства.
- Запропонувати альтернативний інвестиційний проект, розрахувати показники його фінансової ефективності.

Завершувальний етап. Після закінчення практики студент повинен подати на кафедру:

- щоденник з практики, підписаний керівником практики від підприємства та завірений печаткою підприємства;
- звіт про проходження практики (оформлений відповідно до стандарту);
- відгук керівника від бази практики (з рекомендованою оцінкою та печаткою підприємства).

Наприкінці практики студент подає на кафедру звіт – систематизований та оформлений підсумок роботи за період проходження практики. Звіт про практику повинен бути повним й охоплювати всі напрямки, включені в програму практики. У ньому повинні знайти відображення всі питання, які вивчав студент, а також розрахунки та економічне обґрунтування, виконане під час проходження практики. Викладення матеріалу повинно бути лаконічним і відображати самостійно виконані роботи з додаванням копій документів (всі бланки формо-документів повинні бути заповнені). Студент повинен володіти змістом цих документів, уміти пояснити їх.

У звіті варто дати характеристику всіх розділів завдання, використовуючи первинні матеріали бази практики. Обов'язковими повинні бути посилання на нормативні акти й інші документи, що регламентують її діяльність.

Оформлення звіту здійснюється за встановленою формою. Звіт повинен бути видрукований на білому папері (формат А4), використовуючи одну сторону аркуша.

Загальний обсяг звіту становить 30 сторінок (А4) друкованого тексту в текстовому редакторі WORD 6.0, 7.0 (шрифт 14, Time New Roman, інтервал 1.5). Абзацний відступ 1,27. Формули повинні бути оформлені з використанням редактору формул MS Equation 3.0. Індивідуальне завдання не входить у загальний обсяг звіту. Додатки до звіту повинні відповідати фактично вивченому матеріалу.

У текстовій частині необхідно відобразити всю фактично виконану роботу відповідно до програми.

Питання програми повинні бути розглянуті із наведенням конкретного практичного матеріалу, підтвержені відповідними розрахунками.

На початку текстової частини поміщають титульний аркуш (додаток), на якому ставиться підпис керівника від підприємства, закріплена печаткою, потім зміст - перелік розділів збігається із заголовками звіту.

На останній сторінці звіту практикант ставить свій підпис і дату закінчення написання звіту.

Звіт про практику повинен оформлятися в міру проходження окремих етапів. Не слід при написанні звіту переписувати законодавчий і інструктивний матеріал. Питання, передбачені програмою практики, слід описувати виключно із наведенням практичних прикладів.

Готовий звіт перевіряється й підписується керівником практики від підприємства, підпис якого скріплюється печаткою на титульному аркуші.

Одночасно зі звітом про практику студент повинен представити на кафедру щоденник, у якому заповнюються всі необхідні розділи. У щоденнику дається виробнича характеристика студента із вказівкою оцінки його роботи, підписана керівником практики від підприємства. Характеристика засвідчується печаткою. Крім того, студент повинен виконати й представити на

кафедру індивідуальне завдання відповідно до тематики запропонованою керівником практики від кафедри.

Після рецензування керівником практики звіт підлягає захисту. Захист звітів по виробничій практиці приймає комісія, що складається з викладачів кафедри фінансів та економіки. До складу комісії, яка призначена завідувачем кафедрою, повинно входити не менше трьох викладачів.

Студент, що не виконав програму практики, одержав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку при захисті звіту, направляється повторно на практику або розглядається питання про його подальше перебування в університеті.

6.2. Особливості проходження практики у банківських, бюджетних установах і страхових компаніях.

Практика у банківських установах. Студенти можуть проходити практику як клієнти, що обслуговуються в банку (відділи розрахунково-операційний, кредитний, пасивних операцій, валютних операцій і міжнародних розрахунків), і як працівники будь-яких відділів банку, що обіймають посади економістів, фінансистів, економістів-аналітиків або працюють стажистами.

На ознайомчому етапі практики необхідно розглянути структуру управління банку, що обслуговує підприємство як клієнта, та функціональні обов'язки його основних ланок, а також структуру функціональних підрозділів і служб банку.

Вивчаючи порядок організації та обслуговування банками платіжного та касового обороту підприємств, необхідно:

- розглянути технологію здійснення безготівкових розрахунків, способи та черговість платежів (скласти графік календарної черговості платежів для підприємства);
- ознайомитись із механізмом підтримання кореспондентських відносин між банками при здійсненні міжнародних розрахунків за зовнішньоекономічною діяльністю;
- розглянути порядок і принципи організації регулювання готівкового обороту підприємства, (скласти заявку-розрахунок для встановлення ліміту залишку готівки у касі підприємства; скласти календар видачі готівки на заробітну плату на рік або розробити макет упровадження карткового проекту).

Розглядаючи порядок здійснення банками кредитного обслуговування підприємств, необхідно ознайомитися з цілями, строками та умовами проведення кредитних операцій, формами їх забезпечення і гарантіями погашення кредитів, наданих банком підприємству або приватній особі (оформити кредитний договір між банком і клієнтом).

При вирішенні завдань науково-аналітичного етапу практики необхідно:

- на основі методики оцінки банком кредитоспроможності підприємства-позичальника розрахувати показники, що характеризують платоспроможність, фінансову стійкість та «солідність» (зокрема рентабельність) позичальника. Оцінити рейтинг підприємства та зробити висновок про можливість отримання ним кредиту;
- проаналізувати стан інкасації виручки (порядок і терміни її здачі до банку) торговельного та виробничого підприємства;
- проаналізувати особливості погашення кредиту різними способами, зробити висновок про ефективність їх застосування для різних категорій позичальників; оцінити механізм коригування процентної ставки за кредит залежно від зміни облікової ставки НБУ чи інших факторів;
- розглянути можливість отримання для підприємства майна за лізинговою угодою;
- проаналізувати фінансовий стан банку;
- проаналізувати кредитний портфель банку та зробити висновки про його відповідність сформованим резервам для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями;
- проаналізувати рівень ризику інвестиційного портфеля комерційного банку та зробити висновок про достатність сформованих резервів.

На інноваційному етапі практики необхідно:

- зробити висновки щодо здійснення касових операцій і внести пропозиції щодо підвищення ефективності використання готівки на підприємстві;
- розрахувати потребу підприємства в кредитних ресурсах та зробити прогностичні висновки щодо своєчасного повернення кредитів (особливо тих, що вже знаходяться на балансі підприємства);
- за опублікованими звітними даними банку, що обслуговує підприємство, зробити висновки про його надійність. Обґрунтувати пропозиції щодо продовження подальшого обслуговування у даному банку, можливості відкриття рахунків у іншому банку, повної заміни обслуговуючого банку.

Практика у бюджетних установах. Студенти проходять практику на посадах економістів-фінансистів у фінансових або фінансово-економічних відділах вищих навчальних закладів, спеціалістів із фінансових питань – у централізованих бухгалтеріях закладів середньої та дошкільної освіти, фінансово-економічних відділів медичних установ, управлінь внутрішніх справ, фінансових відділів місцевих державних адміністрацій, відділів обліку лімітів видатків й контролю за виконанням кошторисів бюджетних установ і операційних відділів управлінь казначейства тощо.

Даючи характеристику місця проходження практики, слід звернути увагу на особливості фінансів у конкретній галузі невиробничої сфери економічного комплексу держави. Необхідно описати організаційну структуру фінансового апарату, його зв'язок з іншими підрозділами бюджетної установи, зупинитись на конкретних функціях управління фінансами, охарактеризувати особливості кошторисного фінансування в бюджетних установах. Слід засвоїти порядок фінансування окремих заходів і проектів у бюджетній сфері, визначити повноваження розпорядників бюджетних коштів.

Упродовж практики студенти виконують наступні завдання:

- складання кошторису бюджетної установи;
- проведення кошторисних розрахунків з окремих напрямів видатків;
- розробка бюджетних запитів, проектів місцевих бюджетів тощо.

У разі проходження практики в органах держказначейства слід вивчити:

- порядок оформлення операцій з коштами бюджету;
- порядок розрахунково-касового обслуговування розпорядників бюджетних коштів;
- порядок контролю прийняття бюджетних зобов'язань і ін.

Після проходження практики студент повинен сформулювати власні пропозиції з приводу підвищення ефективності та рівня контролю використання коштів бюджету та роботи фінансового апарату бюджетної установи.

Практика у страхових компаніях. Характеризуючи діяльність страхової компанії, необхідно навести її організаційну структуру, визначити рух грошових коштів, форми резервування страхових платежів, розподіл тимчасово вільних коштів, їх інвестування. Необхідно оцінити фінансову стійкість страхової компанії сформулювати пропозиції щодо поліпшення організації та підвищення ефективності страхової діяльності. Впродовж практики студенти виконують завдання, серед яких:

- ознайомлення з процесом формування та структурою страхових резервів, тарифною політикою страхової компанії;
- участь у розрахунках сум і термінів страхових виплат
- участь у консультації по продажу продуктів страхування;
- формування договорів до здачі в архів;
- допомога у формуванні пропозицій щодо продажу страхового продукту для клієнта;
- проходження тематичних тренінгів, що пропонує страхова компанія (за бажанням) і ін.

6.3. Перелік обов'язків і прав студента Студент зобов'язаний:

– вивчити програму практики та дотримуватися методичних рекомендацій щодо її виконання;

– своєчасно розпочати практику та завершити виконання її програми згідно з термінами, передбаченими графіком навчального процесу. Якщо підприємство (організація, установа), куди студент направляється на практику, з будь-яких причин не може забезпечити проходження практики, студент повинен у той же день повідомити про це кафедру;

– пройти вхідний інструктаж та інструктаж на робочому місці з охорони праці та техніки безпеки, суворо дотримуватися цих правил протягом терміну практики;

– підпорядковуватися діючим на підприємстві правилам внутрішнього розпорядку;

– за умови роботи на посаді виконувати всі функції, передбачені посадовою інструкцією;

– за умови проходження практики дублером виконувати доручені йому завдання, нести відповідальність за виконану роботу та її результати нарівні із працівниками підприємства. Адміністрація бази практики має право залучати студента до виконання (або участі у виконанні) професійних завдань і обов'язків;

– повністю виконати завдання, передбачені програмою практики;

– виконувати вказівки керівника практики від підприємства;

– не розголошувати комерційну таємницю та службову інформацію;

– систематично підбирати матеріал для звіту, виконання індивідуального завдання та магістерської роботи;

– гідно представляти Київський університет імені Бориса Грінченка;

– наприкінці практики одержати характеристику-атестацію, **скласти й подати звіт про її проходження для перевірки керівнику** від кафедри, а також захистити його.

Студент має право:

– звертатися за консультаціями до керівників практики, начальників підрозділів, провідних фахівців;

– бути присутнім на виробничих нарадах, пов'язаних із удосконаленням фінансового управління підприємством;

– користуватися правами члена трудового колективу, брати участь у громадському житті підприємства, обговоренні питань його діяльності на зборах, нарадах тощо.

6.4. Загальні аспекти керівництва виробничою практикою від університету

Поточний контроль і методичне керівництво виробничою практикою від університету здійснюють викладачі кафедри фінансів та економіки Київського університету імені Бориса Грінченка – безпосередньо в університеті та надають студентам-практикантам консультації. У невербальному контакті з керівниками практики від підприємства вони забезпечують належну якість її проходження відповідно до програми, контролюють за потреби зарахування студентів до персонального складу підприємства (організації, установи), забезпечення нормальних умов їх праці та побуту, проведення вхідного та на робочому місці інструктажу з охорони праці та техніки безпеки, виконання студентами-практикантами правил внутрішнього розпорядку, систематично відвідують студентів на робочих місцях, здійснюють заходи щодо усунення недоліків, інформують завідувача кафедри фінансів та економіки КУБГ про стан проходження практики, перевіряють зібрані студентами матеріали й ін.

При цьому викладачі звертають увагу на обсяг і якість виконаної студентами роботи, своєчасність і правильність написання звіту з виробничої практики; надають методичну допомогу з питань програми виробничої практики, збору матеріалу для написання звіту та підготовки додатків до нього, виконання індивідуального завдання та проведення необхідної науково-дослідної роботи; консультують студентів з питань магістерської роботи.

6.5. Обов'язки керівника практики від бази проходження практики

Керівник практики на робочому місці (безпосередній керівник) зобов'язаний:

– забезпечити студентів робочим місцем і створити необхідні умови для проходження практики;

- ознайомити студентів з організацією роботи на конкретному робочому місці;
- здійснювати організацію роботи практикантів відповідно до затвердженої програми практики;
- здійснювати контроль за дотриманням правил внутрішнього розпорядку та трудової дисципліни студентів, інформувати керівника практики від університету про випадки їх порушення;
- перевіряти хід виконання студентами роботи під час практики;
- скласти характеристику на студентів, підсумовуючи результати їх діяльності під час проходження практики.

При порушенні студентами-практикантами трудової дисципліни, правил внутрішнього розпорядку, техніки безпеки тощо керівник практики від установи чи закладу має право відлучати від практики студентів. У таких випадках він повідомляє про порушення, що спостерігалися з боку студентів, керівникові практики від кафедри або надсилає повідомлення до Київського університету імені Бориса Грінченка.

7. Критерії оцінювання результатів практики

Оцінювання рівня якості проходження практики майбутнього бакалавра з фінансів, банківської справи та страхування здійснюють керівник практики від підприємства та кафедри разом з членами комісії із захисту відповідних звітів студентів на підставі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи і шкали оцінювання.

Оцінювання рівня якості здійснюється з використанням таких принципів: об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого та компетентнісного підходів з урахуванням набутої системи типових універсальних і спеціальних професійних компетенцій.

Оцінка результатів захисту звіту з виробничої практики здійснюється у відповідності до критеріїв оцінювання рівня сформованості знань та вмінь, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою. Критерії оцінювання захисту звіту з виробничої практики, які забезпечують максимальну оцінку:

- об'єктивне висвітлення стану підприємства (установи, організації);
- обґрунтування рішень та пропозицій відповідними розрахунками;
- повнота структури розрахунків (постановка задачі, розрахункова схема, рішення, оцінка рішення);
- наявність посилань на джерела інформації;
- відсутність дублювання, описового матеріалу, стереотипних рішень, що не впливають на суть та висвітлення отриманих результатів;
- загальна та професійна компетентність, лаконізм і логічна послідовність викладу матеріалу;
- якість оформлення;
- самостійність виконання.

Рівень якості виконання програми виробничої практики визначається за комплексною системою оцінювання: поєднання Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «F», «F»), національної (за шкалою «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та системи ВНЗ (за 100-бальною шкалою) (Таблиці 2, 3).

Таблиця 2

Критерії оцінки захисту та якості оформлення звіту з проходження виробничої практики за 100-бальною шкалою оцінювання

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Чіткість постановки завдання проходження практики та обґрунтування шляхів її виконання в умовах конкретного підприємства (установи, організації)	до 5
Логіка викладеного матеріалу	до 10
Якість оформлення текстового матеріалу звіту	до 10

Якість та повнота додатків	до 15
Використання інформації про діяльність конкурентів, статистичних даних	до 10
Вдосконалення існуючих методик та методів аналізу	до 15
Повнота аналітичних розрахунків	до 10
Рівень реальності та аргументованості розробок і пропозицій.	до 10
Можливість їх використання	
Захист звіту та відповіді на запитання	до 15
Загалом	100

Таблиця 3

Шкала відповідності оцінок.

Оцінка	Кількість балів
Відмінно А	100-90
Добре В	82-89
Добре С	75-81
Задовільно D	69-74
Задовільно E	60-68
Незадовільно FX	36-59
Незадовільно F	0-35

8. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30. - С.141.
2. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. - 2010. - № 50.- С.189.
3. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. - 2003.- №18.- С.144.
4. Закон України "Про господарські товариства" від 19 вересня 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 2. — С .189—212.
5. Закон України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" від 26 січня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 13.
6. Закон України "Про страхування" від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №18.
7. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30 жовтня 1996 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 11. — С 177—188.
8. Закон України "Про систему оподаткування" від 18 лютого 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — №8.
9. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 22 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 29.
10. Закон України "Про податок на додану вартість" від 3 квітня 1997 р. № 168/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 51.
11. Закон України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 37.
12. Закон України "Про державну податкову службу в Україні" від 5 лютого 1998 р. № 83/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 29.
13. Закон України "Про Національний банк України" від 20 травня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 29.
14. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19 жовтня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 51—52.
15. Закон України "Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні" від 21 грудня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 7.
16. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 17 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001.— №5—6.

17. Закон України "Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 22 лютого 2001 р. № 2272-III // Офіційний вісник України. — 2001. — № 12.
18. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" від 23 лютого 2006 р. // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 37.
19. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI / електронний ресурс <http://www.rada.gov.ua>
20. Указ Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" від 3 липня 1998 р. № 727/98 // Урядовий кур'єр. — 1998. — № 128.

Допоміжна

1. Андрєєва Т. Є., Петровська Т. Е. Ризик у ринковій економіці : навч. посіб. Харків : Бурун Книга, 2015. — 128 с.
2. Бариніна М. В. Функція внутрішнього аудиту в органах державного та комунального секторів економіки: оцінка прогресу реформ / М. В. Бариніна, І. Ю. Чумакова // Фінанси України. — 2018. — № 12. — С. 85-106.
3. Бондар М.І., Ершова Н.Ю. Стратегічний управлінський облік ризиків: теоретичні та практичні аспекти. — Фінанси України. — 2019. — № 2. — С. 69–81.
4. Бортніков Г. П. Порівняльний аналіз бізнес-моделей державних банків в Україні / Г. П. Бортніков // Фінанси України. — 2019. — № 1. — С. 80-101.
5. Бухгалтерський облік: загальна теорія : навч. посіб. / Ю. С. Серпенінова, С. М. Гольцова, І. О. Макаренко; за заг. ред. Ю. С. Серпенінової. — Суми : Університетська книга, — 2015. — 336 с.
6. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів — 2-ге вид., перероб. і допов. — К. : Центр учбової літератури, 2016. — 424 с.
7. Бухгалтерський облік. Практикум / Мельник Т. Г. — К. : Кондор-Видавництво, 2015. — 425 с.
8. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства : навч. посіб. / Ю. А. Верига. — К. : Центр учбової літератури, 2015. — 315 с.
9. Говорушко Т. А., Стецюк В. М. Страхування : навчальний посібник. Львів : Магнолія, — 2018. — 323 с.
10. Даниленко А. І. Фінансування та економічні методи стимулювання нарощення випуску конкурентоспроможної продукції / А. І. Даниленко // Фінанси України. — 2019. — № 7. — С. 7-34.
11. Дробязко А. О. Аналіз ефективності капіталовкладень у банки з участю держави в капіталі у 2018 році / А. О. Дробязко, О. О. Любіч, А. О. Свистун // Фінанси України. — 2019. — № 4. — С. 32-51.
12. Економічна статистика: навчальний посібник / В. М. Соболев, Т. Г. Чала, О. С. Корепанов та ін. ; за ред. В. М. Соболева. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, — 2017. — 388 с.
13. Зоїдзе Д. Р. Особливості нової парадигми ризик-менеджменту. [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.nuph.edu.ua/bitstream> (дата звернення: 02.12.2019).
14. Золотарьова О.В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні. — Економіка і суспільство. — 2017. — Випуск 11. — С. 413-420.
15. Іванов С. М. Актуальні питання реалізації програм фінансової допомоги ЄС в Україні / С. М. Іванов, К. В. Клименко, М. В. Савостьяненко // Фінанси України. — 2017. — № 9. — С. 87-111.
16. Ігнатюк А. І. Тенденції розвитку страхових ринків після світової фінансової кризи / А. І. Ігнатюк, А. С. Шолойко // Фінанси України. — 2018. — № 8. — С. 7-19.
17. Клименко К. В. Досвід використання Міжнародною фінансовою корпорацією національної валюти для підтримки проектів в Україні / К. В. Клименко, М. В. Савостьяненко // Фінанси України. — 2019. — № 8. — С. 103-116.

18. Корнилюк Р. В. Рейтингування банків на основі відкритих даних для оцінки системного ризику / Р. В. Корнилюк, А. В. Корнилюк // *Фінанси України*. – 2019. – № 12. – С. 71-84.
19. Лісовська Ю. Кібербезпека. – Ризики та заходи. – К. : Кондор, – 2019. – 272 с.
20. Левицька С. О. Соціальна складова інтегрованої звітності вітчизняних підприємств / С. О. Левицька // *Фінанси України*. – 2019. – № 12. – С. 98-107.
21. Лещук І. В. Трансформація структури витрат на інноваційну діяльність промислових підприємств великих міст України / І. В. Лещук // *Фінанси України*. – 2019. – № 8. – С. 117-128.
22. Ловінська Л. Г. Оцінка доходів державних закладів вищої освіти за принципами реформованого бюджетного обліку / Л. Г. Ловінська, С. О. Левицька, Н. І. Сушко // *Фінанси України*. – 2019. – № 5. – С. 37-49.
23. Лучко М.Р. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016. – 304 с.
24. Лютий І.О., Іванюк В.Е. Оподаткування індивідуальних доходів в Україні: актуальні питання модернізації. – *Фінанси України*. – 2019. – № 1. – С. 30–49.
25. Матвеев В.В., Гайдаржийська О.М., Отрошко В.П. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. – *Молодий вчений*. – 2018. – № 2(54). – С. 727-731.
26. Обравит В.І. Особливості функціонування фондового ринку України: структурний аналіз. – *Науковий вісник Ужгородського університету*. – 2016. – Випуск 2(48). – Серія Економіка. – С. 299-305.
27. Олійник Я. В. Інституціональні чинники запровадження нефінансової звітності / Я. В. Олійник // *Фінанси України*. – 2017. – № 9. – С. 112-128.
28. Плиса В. Й. Страховий менеджмент : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, – 2014. – 377 с.
29. Сокиринська І. Г. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Дніпропетровськ: Пороги, – 2016. – 301 с.
30. Сохацька О. М. Удосконалення банківського обслуговування в контексті забезпечення фінансової інклюзії / О. М. Сохацька, С. В. Кириленко // *Фінанси України*. – 2019. – № 6. – С. 118-128.
31. Терещенко Г. М. Перспективи та пріоритети використання фінансово-кредитного інструментарію Світового банку / Г. М. Терещенко // *Фінанси України*. – 2018. – № 10. – С. 111-127.
32. Терещенко О.О., Грінченко В.О. Управління ризиками структури капіталу корпоративних фінансів. – *Фінанси України*. – 2019. – № 10. – С. 89–101.
33. Чемчикаленко Р.А., Яременко В.Г., Павленко О.О. Удосконалення системи діагностики платоспроможності підприємства. - *Економіка та суспільство*. – 2018. – Випуск 15. – С. 780-784.
34. Чепка В.В., Матяш О.К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. – *Економіка та суспільство*. – 2017. – Випуск 12. – С. 649-655.
35. Шірінян Л. В. Вплив розмірів активів страховиків на ефективність їхньої діяльності на прикладі компаній Німеччини / Л. В. Шірінян, А. С. Шірінян, Г. О. Роганова // *Фінанси України*. – 2019. – № 8. – С. 45-60.

ДОДАТКИ

Зразок оформлення листа про проходження практики
(за індивідуальним рішенням студента)

Декану факультету
інформаційних технологій та управління
Михацькій А.В.

(прізвище та ініціали студента)

Група _____

Напрямок підготовки _____

Форма навчання _____

Прошу дозволити проходження _____ практики в термін
(вид практики)

з « __ » _____ по « __ » _____ на базі _____
(повна назва закладу)

Керівник практики від _____
(повна назва бази практики)

(прізвище та ініціали, посада)

Погоджено:

(підпис керівника практики (прізвище та ініціали) від бази практики)

« __ » _____
(дата)

(підпис керівника навчального закладу) (прізвище та ініціали)

« __ » _____
(дата)

МП

(підпис студента)

« __ » _____
(дата)

(Лист надсилається на факультет на ім'я декана за 1,5-2 місяці до початку практики.)

Щоденник навчальної практики студента

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ**

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

студента _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

курс _____ група _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітньо – кваліфікаційний рівень «бакалавр»

Студент

(прізвище, ім'я та по батькові)

направляється на _____
практику в

(вид практики)

(назва підприємства)

Термін практики: з _____ по _____ 201__ р.

Керівник практики від університету

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

Печатка

Керівник практики від підприємства

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

Прибув на підприємство

печатка " _____ " _____ 20__ р.
підприємства

(посада, прізвище, ініціали)

(підпис)

Вибув з підприємства

печатка " _____ " _____ 20__ р.
підприємства

(посада, прізвище, ініціали)

(підпис)

Відгук керівника практики від підприємства (організації, установи) з оцінкою роботи студента

“ _____ ” _____ 20__ р.

Підпис _____

печатка

Зразок оформлення першої сторінки звіту про проходження практики

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ**

ЗВІТ

про проходження _____ практики
(вид практики)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

групи _____

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітньо – кваліфікаційний рівень «бакалавр»

База практики _____
(повна назва)

Керівник практики від бази практики _____
(посада, прізвище, ініціали)

Керівник практики від університету _____
(посада, прізвище, ініціали)

Звіт захищений з оцінкою _____ (підпис керівника практики
від університету) «__» 20__ р.